

هسته‌ی توانمندسازی
حرکت‌های جهادی

جزوه نگرش ساز

شماره: ۲

ارتباط صنعت و دانشگاه در کلام رهبری

ابتکار و نوآوری

یکی از شرایطی است که اگر محقق شود، مایه استقلال اقتصادی می‌رسیم. چرا ما باید بنشینیم که دیگری در اروپا، یا در یک گوشه‌ی دیگر دنیا تحقیقی بکند و ما از او یاد بگیریم؟! مگر ما کمتر از آنها هستیم؟! مگر ما کمتر می‌فهمیم؟! پس باید تحقیقات کنند، ابتکار کنند، تولید را جلو ببرند، صنعت را جلو ببرند، تولید را از لحاظ کیفیت و کمیت بالا ببرند. این هم یک شرط؛ ابتکار داشتن و نوآوری^۱

دستیابی به جایگاه واقعی ایران در منطقه

دانشگاه، جریان روشنفکری، مجله و روزنامه، مجلس و دولت، همه صوری بودند. فقط جریان دین که جریانی عمومی و مردمی بود، حقیقی بود، که به آن هم با نظر بغض و نفرت نگاه می‌شد. البته یک جریان کم‌رنگتر و بسیار کوچکتر، به صورت وطن‌پرستی و میهن‌دوستی هم در گوشه و کنار وجود داشت. چنین وضعی برای این ملت درست کرده بودند. شما آمدید همه چیز را پایه‌گذاری اساسی کردید. امروز در این مملکت علم رشد می‌کند، صنعت رشد می‌کند، دانشگاه رشد می‌کند، شخصیت انسانها رشد می‌کند، افکار رشد می‌کند، آزادی - به معنای حقیقی کلمه - رشد می‌کند، تحصیلات رشد می‌کند. حرکت این ملت، آرام آرام، به جایی می‌رسد که جایگاه خود را در دنیا پیدا کند. دیروز کسی در دنیا به ملت ایران اعتنا نمی‌کرد. آنهایی که این‌جا می‌آمدند، از خود این ملت حق توحش می‌گرفتند! شما امروز یک ملت و دارای یک رأی مهم‌اید. در هر قضیه‌ی مهم دنیا که ملت ایران با آن جدا مخالف باشد، آن قضیه پیش نمی‌رود. امروز این ملت و این نظام و این حکومت و این کشور بزرگ، بحمدالله در دنیا چنین وضعی دارند. جلوه‌ی ملت ایران چشمها را بتدریج متوجه به خود می‌کند. شما این را به‌دست آورده‌اید. حال بگذار دشمن تحقیر کند و هرچه می‌خواهد بگوید^۲

^۱ بیانات در دیدار جمعی از کارگران و معلمان ۱۵/۰۲/۱۳۷۲

^۲ بیانات در خطبه‌های نماز جمعه ۲۰/۱۱/۱۳۷۴

برکت ایمان و حضور مردم

مملکت ما را هم از لحاظ علمی و هم از لحاظ وضع زندگی مردم، ده‌ها سال عقب نگه داشته بودند. با همه‌ی این‌ها، بیداری و نشاط و سرزندگی ناشی از انقلاب اسلامی و امیدى که همین ایمان اسلامی به تک‌تک دل‌های مردم داد، در کشور تحول ایجاد کرده است. کسانی که اوضاع دانشگاه و صنعت و مسائل علمی و تجربی کشور و اوضاع زندگی مردم را، آن روز و امروز، مشاهده و با هم مقایسه می‌کنند، درمی‌یابند که انقلاب به برکت ایمان اسلامی و به برکت استفاده از حضور مردم در صحنه، توانسته است زندگی را در کشور ما با تحول همراه کند. ما از قافله‌ی زندگی، فرسنگ‌ها عقب افتاده بودیم؛ دور از همه‌ی پیشرفتهای زندگی بودیم؛ فقط قشر مرفهی استفاده‌کننده و مصرف‌کننده‌ی محصولات خارجی بودند؛ اما آنچه که به برکت انقلاب ایجاد شده، کشور را در جاده‌ی ترقی و تعالی انداخته؛ راه تحول را باز کرده؛ دل‌ها را امیدوار کرده و پایه‌های علمی و فکری را مستحکم کرده است؛ اما اینها کافی نیست.^۱

دانشگاه و صنعت

دومین نکته‌ای که به ایشان عرض کردم، مسأله‌ی نوسازی صنعت کشور بود. الان صنعت ما فرسوده است، واقعا نوسازی صنعت کشور را جدی بگیرید. کاری کنید که بعد از چهار سال بتوانید بگویید ما صنعت کشور را این مقدار از فرسودگی نجات دادیم. این هم از آن کارهای بسیار مهم و ماندگار است. هر رئیس جمهوری، هر وزیرى و هر مدیرى بعد از شما سر کار بیاید، سپاسگزار شما خواهد بود؛ چون شما برای او و کشور کار کرده‌اید.

سومین نکته‌ای که گفتم، وصل کردن دانشگاه و صنعت کشور به یکدیگر بود؛ که این کار جز در دفتر رئیس جمهوری، در جای دیگر امکانپذیر نیست و من خواهش می‌کنم که این کار را هر چه زودتر انجام دهید. البته وزارت علوم و وزارت صنایع، هر کدام نقش خود را خواهند داشت؛ اما این اتصال باید در دفتر رئیس جمهوری و زیر نظر شخص ایشان باشد. باید یک نفر مورد اعتماد و آشنای با علم و صنعت - که ایشان مرحوم دکتر ابتکار را برای این کار

در نظر گرفته بودند، که نشد - به دفتر رئیس جمهور بیاید و دانشگاه را به صنعت کشور وصل کند. این کار، هم صنعت کشور را جهش خواهد داد، هم سدی را که جلو جوی آب علم کشور را گرفته - آزمایشگاه ندارند، کارگاه ندارند - یکباره برخواهد داشت و حرکت عظیمی به وجود خواهد آمد. هر دو طرف تشنه‌اند. در نهایت، کمک مالی هم به صنعت کشور می‌شود^۱.

ارتباط سازمان یافته با مراکز دانشگاهی

مطالبی که فرمودید، این باور را در بنده تقویت می‌کند که ارتباط دستگاههای دولتی با مراکز دانشگاهی یک ضرورت است. باید این ارتباط را به صورت سازمانی، با ساز و کار مشخص، برقرار کرد.

البته بنده بیشتر تأکیدم در گذشته مربوط به بخش صنعت و فناوری بوده است؛ به بخشهای دولتی توصیه می‌کردم که با دانشگاه ارتباطشان را تقویت کنند، لکن می‌توان گفت که در همه‌ی بخشها این ارتباط باید تقویت شود.

اگر دستگاههای مدیریتی کشور بتوانند ارتباط سازمان‌یافته‌ای با دانشگاه در زمینه‌های سیاسی و مسائل فرهنگی و تربیتی و همچنین ارتباط حوزه و دانشگاه پیدا کنند، بدون شک حضور ذهن‌های برجسته‌ی دانشگاهی در مجموعه‌ی تصمیم‌گیر و تصمیم‌ساز نظام می‌تواند تأثیرات بزرگی بگذارد. این باور من است، و این باور در این جلسه با بحثهایی که دوستان کردند، تقویت هم شد و جا دارد که تقویت هم بشود.

یکی از وزرای محترمی که سروکارشان با مسائل صنعت است، راجع به مسأله‌ای با بنده صحبت می‌کردند که می‌خواهیم فلان کار را بکنیم. من گفتم شما به دانشگاه امیرکبیر که به مرکز دولت هم خیلی نزدیک است، بروید - بنده به این دانشگاه رفته‌ام و کارگاه صنعتی و محصولات کاری‌شان را دیده‌ام - و ببینید چقدر می‌توانید مشکلات را حل کنید. این دوست مسؤول ما کاملاً به دلشان نشست و رفتند این کار را - به گمان زیاد آن‌طور که به ذهنم می‌آید - دنبال کردند و به نظرم به نتایجی هم رسیدند یا در آینده‌ی نه چندان دور خواهند

رسید. اگر مسؤولان، راه دانشگاه را پیدا کنند و با مراکز علم و تحقیق انس بگیرند، بدون شک کار این مراکز روان خواهد شد و کار مراکز علمی و تحقیقی هم پیش خواهد رفت. امیدواریم ان شاء الله هرچه پیش می‌رویم، به این هدفها نزدیک شویم^۱

نظام صحیح میان صنعت و دانشگاه

با توجه به نیاز مبرم صنایع به فناوری روز و رفع نیازهای کشور در زمینه‌های مختلف، متأسفانه هنوز شاهدیم ارتباط سازمان‌یافته‌ای میان صنعت و دانشگاه برقرار نشده است. برقراری نظام صحیح میان صنعت و دانشگاه، علاوه بر حل معضل بیکاری و ایجاد اشتغال، باعث صرفه‌جویی ارزی و استقلال صنعتی خواهد شد. امیدواریم با پیگیری دلسوزانه‌ی شما، این بخش از مشکلات کشور حل شود^۲.

پشتوانه‌ی ایمان و شور جوانی

من می‌بینم خیلی از مفاهیمی که آرزو داشتیم در بین جوانان ترویج گردد و به عنوان «باور» شناخته شود، امروز از زبان خود آنها و با پشتوانه‌ی ایمان و شور جوانی‌شان بیان و در فضای فرهنگی و فکری جامعه پرتاب می‌شود و آن را پر می‌کند. شما جوانان و همچنین استادان و رؤسای محترم دانشگاه‌ها از تولید علم، جنبش نرم‌افزاری، ارتباط دانشگاه و صنعت و امیدهای فراوانی که در مجموعه‌ی جامعه‌ی جوان متراکم کشور ما نهفته است سخن می‌گویند. اینها همان چیزهایی است که امیدها و آرزوهای بنده را تشکیل می‌داده و آن روزی که این مطالب را در دانشگاه‌ها مطرح می‌کردم، خود من امیدوار بودم؛ لیکن بسیاری بودند که می‌گفتند طرح این مسائل چطور می‌تواند مفید باشد؟!^۳

۱. بیانات در دیدار جمعی از اساتید دانشگاه‌ها ۲۲/۰۸/۱۳۸۱

۲. بیانات در جلسه پرسش و پاسخ دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی ۲۲/۰۲/۱۳۸۲

۳. بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان قزوین ۲۶/۰۹/۱۳۸۲

نهال های تازه !

موضوع دوم در اولویت‌ها، این است که این کار به معنای این نیست که نهال‌های تازه سر برآورده را فراموش کنید؛ نه. مثلاً فرض کنید به همین کار تحقیقات، کار تولید علم، ارتباط صنعت و علم و همین پارک‌ها یا مراکز تحقیقاتی که کارهای جدید است و نهال‌های تازه سر برآورده، و کاری هم نیست که تمام شدنی باشد، باید توجه کنید که استمرار پیدا کند، تا این درخت، تناور شود؛ به اینها هرچه می‌توانید، برسید. این، جزو بهترین چیزهایی است که از شما باقی خواهد ماند^۱.

بنیاد نخبگان

البته من در مورد خاص نخبگان این‌جور به نظرم می‌رسد که ما یک بنیاد نخبگان لازم داریم. من سالها پیش - قبل از دولت آقای خاتمی - به رئیس‌جمهور وقت گفتم دفتری درست کنید که به مسائل ارتباط دانشگاه با صنعت بپردازد. در یک نگاه وسیع‌تر، در واقع این می‌توانست دفتری باشد برای رسیدگی به مسائل گوناگون نخبگان: شنیدن حرفهایشان، حل کردن مشکلات ویژه‌شان، نگاه به پیشنهادهایشان در زمینه‌ی پیشرفت کار و اصلاً نگاه کلی به نخبه‌پروری در جامعه. بعد، در زمان دولت کنونی هم - دولت آقای خاتمی - به ایشان یکی، دو مرتبه گفتم، که کارهایی هم انجام داده‌اند؛ منتها کافی نیست. ما باید یک بنیاد درست کنیم که زیر نظر ریاست‌جمهوری باشد؛ چون بهترین جا آن‌جاست. الان شنیده‌ام که بعضی از دستگاهها کارهایی می‌خواهند بکنند، لکن هیچ‌جا برای این کار مناسب‌تر از دستگاه ریاست‌جمهوری نیست؛ حتی دستگاه وزارتت هم برای این کار کافی نیست؛ چون این کار فراتر از کار یک وزارتخانه است^۲.

۱. بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیأت دولت ۱۳۸۳/۰۶/۰۴

۲. بیانات در دیدار جمعی از نخبگان علمی ۱۳۸۳/۰۷/۰۵

پهلوان اصلی میدان !

البته تحقیقات لازم است، بودجه‌ی اختصاصی لازم است، فضای تشویق و میدان دادن به کار لازم است، اتصال دانشگاه با صنعت لازم است؛ همه‌ی اینها جزو لوازم کار است. البته مسؤولیت به عهده‌ی ماهاست، به عهده‌ی مسؤولان است، به عهده‌ی دولت است؛ در این تردیدی نیست. در چند سال اخیر، فضا هم خوشبختانه با تکرار و اصرار بحمدالله در محیط دولت به وجود آمده است؛ می‌خواهند این کارها انجام بگیرد و بحمدالله کارهایی هم شده؛ لیکن آن‌که عنصر اصلی و میداندار اصلی و پهلوان اصلی این میدان است، شما هستید؛ آن نیروی انسانی علاقه‌مند به کار است که مثل گیاهی که در دل صخره‌های سخت هم راه خودش را باز می‌کند، بیرون می‌آید و می‌بالد^۱

معاونت علمی

یک مسأله هم در مورد رشد دادن به دانشجوها - که اشاره کردم - کارهایی است که به عهده‌ی اساتید و به عهده‌ی مدیریت‌هاست؛ اینجا مخاطب فقط اساتید نیستند؛ مدیریت‌ها هم هستند. این کارها را واقعاً در برنامه بگذارید: مثل کارگاه‌های آموزشی؛ مثل اردوهای علمی؛ مثل جایزه به نوآوری‌ها؛ مثل مطالبه‌ی دستگاه صنعت از محقق جوانی که در دانشگاه دارد یک کاری را انجام می‌دهد، یعنی ارتباط دانشگاه و صنعت که این هم جزو شعارهای حتمی و قطعی‌ای بوده است که بنده از سه، چهار سال قبل از این مطرح کردم. خوشبختانه در این دولت، معاونت مخصوصی به نام «معاونت علمی» برای کارهای علمی بوجود آمد که این جزو برکات این دولت است و اتفاقاً یکی از همشهریان خود شما در این معاونت مشغول کار است. به نظر من این معاونت، معاونت مبارکی است و کارهای بسیار مهم و خوبی را می‌تواند انجام بدهد. با کمک این معاونت، آقایان دو وزیر - هم در شورای عالی انقلاب فرهنگی، هم در دولت - مطالبه کنند، تا مدیران بتوانند وسائل را برای این معنا فراهم بکنند^۲

۱ بیانات در دیدار جمعی از مهندسان ۱۳۸۳/۱۲/۰۵

۲ بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌های استان خراسان در دانشگاه فردوسی ۱۳۸۶/۰۲/۲۵

لزوم هماهنگی بین مراکز علمی

یکی از ضعفها ناهماهنگی هاست؛ در بخشهای مرتبط با دانش و علم و فناوری، بایستی هماهنگی کامل بوجود بیاید. ما مسئله‌ی ارتباط صنعت و دانشگاه را مطرح کردیم - که خب، الحمدلله در این زمینه دارد کار می‌شود و بیشتر هم کار خواهد شد؛ حالا مسئولین مطالبی هم درباره‌ی ارتباط نخبگان با مراکز تحقیقاتی یا با صنایع و امثال اینها، با ما در میان گذاشتند که مزده بخش است و ان شاء الله در وقت خودش به شما گفته خواهد شد و اطلاع خواهند داد - لیکن هماهنگی بین خود مراکز علمی خیلی لازم است؛ یعنی دو وزارت علوم و بهداشت با همین معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور و بنیاد نخبگان و سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی و هر بخشی از بخشها که در این زمینه‌ها همکاری میکنند، یک ارتباط و همکاری و هم‌افزایی دائم لازم است که مبدا اینها کار هم را خنثی نکنند یا حلقه‌های مفقوده و خلأهایی در این زمینه بوجود بیاید^۱

علم یک رکن امنیت بلندمدت کشور و ملت

آنها برای حمله‌ی به جمهوری اسلامی استدلال دارند. به نظر من استدلالشان از دیدگاه آنها استدلال تامی است. در یک نقطه‌ی بسیار حساس جهان از لحاظ جغرافیائی، یعنی این نقطه‌ی خاورمیانه، خلیج فارس، دریای سرخ، شمال آفریقا، بخشی از مدیترانه - این حوزه‌ی عظیمی است دیگر - مجموعه‌ی امت اسلامی واقع شده. الان شما ببینید از این پنج تاء، شش تا گذرگاه آبی حساس حیاتی که در دنیا وجود دارد، سه تایش توی این منطقه است: تنگه‌ی هرمز است، کانال سوئز است، باب‌المندب است. اینها گذرگاه‌های مهمی است که تجارت جهانی متوقف به اینهاست. شما نقشه‌ی جهان را بردارید جلوی رویتان نگاه کنید، خواهید دید که این چند تا مرکز چقدر برای ارتباط تجاری و ارتباط اقتصادی دنیا مهم است. بنابراین، این منطقه، منطقه‌ی حساسی است. حالا در این منطقه‌ی بسیار حساس، یک قدرتی دارد قد می‌کشد و روزبه‌روز خودش را بیشتر نشان می‌دهد. این قدرت با همه‌ی خواسته‌های استکباری

و دستگاه‌های کمپانی‌ها و شبکه‌های عظیم اقتصادی مفسد فی‌الارض مخالف است؛ با نظام سلطه مخالف است، با سلطه‌گری مخالف است، با ظلم مخالف است؛ خوب، این خیلی برای دستگاه استکبار مهم است. دستگاه استکبار فقط ایالات متحده‌ی آمریکا نیست، یا فلان رئیس‌جمهور و فلان دولت آمریکا یا فلان کشور اروپائی نیست؛ دستگاه استکبار یک شبکه‌ی عظیم‌تری است که شامل اینهاست؛ شبکه‌ی صهیونیستی هست، شبکه‌ی تجار اساسی بین‌المللی هست، مراکز پولی عظیم دنیا هست؛ اینها هستند که مسائل سیاسی دنیا را دارند طراحی می‌کنند؛ دولتها را اینها می‌آورند، اینها می‌برند. این مجموعه که تویش دولت ایالات متحده هست، دولتهای اروپائی هستند، خیلی از این نفتخوارهای ثروتمند منطقه‌ی خودمان هستند، با یک چنین قدرت رو به رشد رو به اعتلای در حال قدکشی بشدت مخالفند؛ بنابراین هرچه بتوانند، در مقابله‌ی او کار می‌کنند. توی این سی سال هم بیکار نماندند، هرچه بگذرد هم باز بیکار نمی‌مانند؛ مگر آن وقتی که شماها همت کنید؛ شما جوان‌ها کشور را از لحاظ علمی، از لحاظ اقتصادی، از لحاظ امنیتی به نقطه‌ای برسانید که امکان آسیب‌پذیری‌اش نزدیک به صفر باشد؛ آن وقت کنار می‌کشند و توطئه‌ها تمام خواهد شد. اینی که من توی این چند سال به دانشگاه‌ها مرتب راجع به مسائل علم و تحقیق و پژوهش و نوآوری و جنبش نرم‌افزاری و ارتباط صنعت و دانشگاه و این‌ها این همه تأکید کردم، برای خاطر این است که یک رکن امنیت بلندمدت کشور و ملتتان علم است^۱

کانون‌های دانشی

این مسئله‌ی پیوند با دانشگاه را هم که یکی از آقایان اشاره کردند، بسیار مهم است؛ بسیار مهم است. من چندین سال است که به دانشگاه‌ها، به دستگاه‌های دولتی این سفارش را می‌کنم که بین صنعت و بین دانشگاه یک ارتباط مستحکمی برقرار بشود. احتیاج داریم ما به

اینکه در دانشگاه کانون‌های دانشی، مخصوص بخش صنعت و بخش‌های گوناگون صنعت، مثلاً مخصوص بخش خودرو به وجود بیاید که پشتیبانی کنند^۱

پژوهشکده‌ها و پژوهشگاه‌ها

یک نکته‌ی دیگر، مسئله‌ی ارتباط صنعت و دانشگاه است، که یک مسئله‌ی قدیمی است. البته پانزده شانزده سال پیش - حالا خوب است تاریخچه‌اش را نگویم - این مسئله مطرح و دنبال شد و بالاخره به صورت یک فکر رائج درآمد که همه مایلند. خب، ما این کار را چگونه تحقق ببخشیم؟ صنایع ما اگر بخواهند از رقابت‌های بازار عقب نمانند، به پیشرفت علمی و نوآوری احتیاج دارند. این نوآوری، زمینه‌اش در دانشگاه‌های ما، پژوهشکده‌های ما، پژوهشگاه‌های ما کاملاً فراهم است. این پژوهشگاه‌هایی که چند بار توصیه شد که در کنار دانشگاه‌ها و وابسته‌ی به دانشگاه‌ها به وجود بیاید، می‌تواند یک بخشی را در اختیار صنایع بگذارد که آنها در این پژوهشگاه‌ها شرکت کنند و از ناحیه‌ی آنها نیازهای خودشان را برطرف کنند. این کاری است که هماهنگی‌اش در همین بخش دولتی میسر است. باید بنشینند برای این کار برنامه‌ریزی کنند؛ هم برای صنعت خوب است، هم برای دانشگاه خوب است. دانشگاه وقتی ناظر به نیاز جامعه و نیاز بازار و بازار کار بود، طبعاً جهت خودش را پیدا می‌کند؛ شور و نشاط بیشتری هم پیدا می‌کند؛ البته برای دانشگاه‌ها درآمدزا هم هست. صنعت هم وقتی متکی بود به نگاه نو و فکر نو و تولید علم و فناوری - که این در دانشگاه‌ها تحقق پیدا می‌کند - طبعاً پیشرفت پیدا می‌کند. ما به این نیازمندیم؛ این هم بایستی حتماً انجام بگیرد.^۲

لزوم طرح‌های اجرایی

مسئله‌ی برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری بر روی پژوهش، بر روی کارهای اساسی و بنیانی، چه در علوم انسانی، چه در علوم تجربی، که تعدادی از دوستان روی آنها تکیه کردند، جزو دغدغه‌های ماست و باید حتماً انجام بگیرد. مسئله‌ی ارتباط صنعت و دانشگاه جزو توصیه‌های

۱. بیانات در بازدید از توانمندیهای صنعت خودروسازی ۱۳۸۹/۰۱/۰۹

۲. بیانات در دیدار جمعی از نخبگان و برگزیدگان علمی ۱۳۹۰/۰۷/۱۳

ماست؛ نکات خوبی در این زمینه بیان شد؛ معلوم شد کارهای خوبی هم انجام گرفته؛ این تشکیل گروه صنایع عمده، تبیین ارزش کار - بما هو کار - که بعضی از دوستان بیان کردند، پیشنهاد کردند، نکات لازمی است. از جمله‌ی مطالبی که گفته شد، مسئله‌ی مقاله‌های علمی است، مسئله‌ی مرجعیت I.S.I است؛ که این هم جزو حرف‌های ماست، جزو دغدغه‌های ماست؛ حتماً باید مدیران و برنامه‌ریزان و طراحان اصلی مسائل علمی کشور بنشینند روی این مسئله فکر کنند و راه‌های درست را - که بعضی از آنها گفته شد - پیدا کنند. لزوم طرح‌های اجرائی برای ایده‌های عالی، از جمله‌ی چیزهایی است که بنده رویش تکیه می‌کنم. آنچه که گفته شد، ایده‌های بسیار خوبی بود؛ اما اینها غالباً نیاز دارد به ارائه‌ی طرح‌های اجرائی. یکی از کارهایی که باید در دانشگاه‌ها انجام بگیرد، همین است. حالا مثلاً فرض بفرمائید «اقتصاد اخلاقی» که یکی از دوستان اینجا بیان کردند؛ خیلی خوب، این فکر بسیار خوبی است، ایده‌ی بسیار درستی است؛ راهکار اجرائی‌اش چیست؟ یا مثلاً در همین زمینه‌ی ارتباط دانشگاه و صنعت که درباره‌ی آن در طول این سالها بحث‌های متعددی شده و خوشبختانه راهکارهایی هم در این مورد بالخصوص در پیش گرفته شده، ولی در عین حال نقص‌هایی وجود دارد؛ خب، برای رفع این نقص‌ها راهکارهای اجرائی چیست؟ این از جمله‌ی نیازهای ماست. من خواهش می‌کنم در این زمینه اساتید محترم و صاحبان فکر و اندیشه کار کنند^۱

بررسی مقاله‌ای تحت عنوان ارتباط صنعت و دانشگاه

همکاری دانشگاه و صنعت از مصادیق توافقی‌های قراردادی است که در خصوص فعالیت‌های علمی و پژوهشی و شرکت‌های تجاری صورت می‌گیرد. این همکاری معمولاً با هدف دستیابی به توان علمی دانشگاه و تجربه‌های صنعت و استفاده از آن‌ها صورت می‌پذیرد^۱. به طور کلی، ارتباط دانشگاه و صنعت شکل توافقی‌های رسمی و غیررسمی میان این دو نهاد است که با هدف دستیابی به موفقیت‌های بیشتر ایجاد می‌شود^۲.

اگر چه در سال‌های اخیر همکاری‌های دانشگاه و صنعت در برخی زمینه‌ها نظیر انرژی هسته‌ای و پتروشیمی دستاوردهای مهمی برای کشور به ارمغان آورده است، اما این همکاری‌ها و تحقیقات در آموزش عالی کشور فاصله بسیاری با کشورهای پیشرفته دارد. این در حالی است که در آغاز قرن بیست و یکم دانش به عنوان منبعی راهبردی و حتی برتر از منابع طبیعی و اقتصادی قلمداد می‌شود و در این میان پاسخگویی به نیازهای جامعه، به ویژه در عرصه‌های فناوری، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

۱) Anderson, (۲۰۰۰)

۲) شفیعی و آراسته، (۱۳۸۳)

دلایل ایجاد ارتباط بین دانشگاه و صنعت

• (این امر دانشگاهها را برآن داشته است که به دنبال منابع جدیدی برای حمایت از فعالیتهای پژوهشی در دانشگاهها باشند.)

کاهش حمایتهای مالی دولت‌ها از فعالیتهای پژوهشی در دانشگاهها

• (این موضوع سبب شده است که صنعت برای اجرای پژوهش‌ها و ارتقای فناوری‌ها از دانشگاه‌ها، که از نزدیک با موضوع‌های جدید علمی در ارتباط هستند، مدد جویند و از دوباره کاری‌ها پرهیز شود.)

افزایش هزینه اجرای پژوهش و آسیب‌پذیری آن.

• (این عوامل موجبات تعامل بیشتر میان کاربردها و دستاوردهای فناوری‌های جدید و در نتیجه، لزوم ایجاد ارتباط میان دانشگاه و صنعت را فراهم کرده است.)

ظهور فناوری‌های زیستی، فناوری اطلاعات، مواد و محیط‌های جدید

• (این نوع همکاری‌ها هم‌اکنون به عنوان روش‌هایی برای یافتن راه‌حل‌های پایدار صورت می‌گیرد. این موضوع همچنین، زمینه همکاری میان نهادهای اقتصادی و ایجاد شبکه‌های ائتلافی را فراهم کرده است.)

ضرورت همکاری‌های بین رشته‌ای و بین‌المللی

• (نظر به تغییر و تحولات محیطی، نیاز به همکاری‌های چند جانبه میان سازمان‌ها، که فرایند نوآوری را تسهیل می‌کنند، ضروری شده است.)

تلاش برای طراحی ساختارهای عملیاتی و شبکه‌های جدید

روشهای ایجاد همکاری

ارتباط میان دانشگاه و صنعت برای مدت‌ها ارتباطی ویتروینی بوده است. باید به این موضوع اذعان داشت که صنعت بدون ارتباط تعریف شده و هدفمند با دانشگاه پیشرفت نمی‌کند. برای مثال، یکی از شرایط لازم برای "ارتباط دانشگاه و صنعت ایجاد بخش تحقیق و توسعه در صنعت است. بسیاری از صنایع در ایران فاقد این بخش‌اند." از جمله روش‌های ایجاد همکاری به صورت ذیل است:

- ایجاد فرصت تحقیقات صنعتی و حضور بیشتر در صنعت^۱
- ایجاد واحدهای تحقیقاتی با حضور اعضای هیئت علمی و ایجاد ساز کاری پویا در دانشگاهها برای حل مشکلات صنعت
- ایجاد پارکهای فناوری در مجاورت دانشگاهها^۲
- ایجاد هستههای کوچک تحقیقاتی استاد محوری در جوار دانشگاهها^۳
- کارآموزی تابستانی دانشجویان در واحدهای صنعتی و بهره‌گیری از متخصصان صنعت در فعالیتهای آموزشی^۴
- افزایش کمی و کیفی بازدهیهای علمی دانشجویان و استادان از تأسیسات صنعتی^۵
- قراردادهای صنعتی منعقد شده میان اعضای هیئت علمی و سازمانها بر ارتقای آنها، اولویت پذیرش دانشجویان مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری با سابقه کار در صنعت^۶
- تعریف مشکلات صنعت در قالب پایان نامه‌ها^۷
- تأسیس آزمایشگاههای تحقیقاتی با همکاری در دانشگاهها^۸
- تقویت انجمن دانش‌آموختگان^۹ و ایجاد مراکز رشد^{۱۰}

۱ معتقد (۱۳۷۹) و منافی (۱۳۷۷)

۲ کریمیان اقبال، ۱۳۸۲؛ صدیق و اردشیری، ۱۳۸۲

۳ فهیمی و مداحی، ۱۳۷۷

۴ کارگر راضی، ۱۳۷۷

۵ رضایی، ۱۳۷۷

۶ منافی، ۱۳۷۷

۷ رضوی، ۱۳۷۷

۸ نقیان فشارکی، ۱۳۷۷

۹ روزی طلب، ۱۳۷۴

۱۰ سلجوقی، ۱۳۸۲

مشکلات و محدودیت‌ها

در این راستا برای ایجاد ارتباط هدفمند و موثر بین صنعت و دانشگاه مشکلات و محدودیت‌های نیز می‌توان برشمرد که با رفع این موانع می‌توان به ایجاد هرچه بهتر این ارتباط کمک نمود از جمله به موارد ذیل می‌توان اشاره کرد:

- آموزش محوری دانشگاه‌ها
- منظور نکردن فعالیت‌های صنعتی در ارتقای اعضای هیئت علمی
- منظور کردن حق بالاسری زیاد به فعالیت‌های صنعتی اعضای هیئت علمی، جایگاه سازمانی ضعیف ارتباط دانشگاه و صنعت^۱
- حاکمیت مدیریت دولتی بر صنایع بزرگ کشور و متقاضی خدمات دانشگاه نبودن صنایع^۲
- نبود محتوای کیفی و مفید دوره‌های کارآموزی^۳
- ارتباط ضعیف میان برنامه‌های درسی و نیازهای صنعت^۴
- نبودن روحیه کارگروهی^۵
- کمبود مراکز تحقیقاتی کاربردی^۶
- ضوابط و مقررات دست و پا گیر و گرایش نداشتن صنعت به سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه^۷

۱ احسانی، ۱۳۸۳

۲ جهانگیریان، ۱۳۸۳

۳ فرضی‌پور صائن و حاج‌حسینی، ۱۳۷۷

۴ منافی، ۱۳۷۷؛ رشیدی، ۱۳۷۷

۵ نقیان فشارکی، ۱۳۷۷

۶ بیانیه ششمین سمینار ارتباط دانشگاه و صنعت، ۱۳۸۱

۷ علی احمدی، ۱۳۷۷

پیشنهادهای

در انتها با توجه به بررسی مقاله‌ی پیش رو در راستای حل مشکلات مطروحه و در جهت سهولت در امر ارتباط بین صنعت و دانشگاه پیشنهادهایی آورده شده است که در ذیل به آن اشاره می‌شود.

(۱) تقویت صنایع و توسعه اقتصادی

در ایران، با محدودیت‌ها و مشکلاتی که برای فعالیتهای صنعتی وجود دارد، صنایع بیشتر به دنبال حل معضلات برای بقای خود هستند. از سوی دیگر، دانشگاهها با مشکلات مالی شدیدی روبه رو هستند و حمایت مالی مناسب از دانشگاهها و مؤسسات پژوهشی در سیاستهای کلان کشور صورت نمی‌پذیرد. بنابراین، یکی از علل ورود دانشگاهها به عرصه همکاری با صنعت جذب منابع مالی برای اداره امور است. به علاوه، این باور وجود دارد که اگر دانشگاهها از نظر مالی تحت فشار قرار نگیرند، به دنبال ارتباط با صنعت و جذب منابع مالی از این طریق نمی‌روند. این سیاست زمانی می‌تواند درست باشد که شرایط اقتصادی کشور و فعالیتهای صنایع در موقعیت خوبی قرار داشته باشد. به زعم محقق تا زمانی که رشد اقتصادی قابل قبولی در کشور وجود نداشته باشد و صنایع در یک محیط مطمئن و رقابتی فعالیت نکنند، این همکاری‌ها ضعیف خواهد بود. رشد صنایع و سوددهی آنها رشد اقتصادی را به همراه خواهد داشت و این امر موجبات همکاری با دانشگاه و بهره‌برداری از تجربه‌های آنها را به ارمغان می‌آورد. رشد اقتصادی پویایی دانشگاهها و پویایی دانشگاهها رشد اقتصادی را به همراه خواهد داشت و این دو نهاد یکدیگر را تقویت خواهند کرد.

(۲) تغییر ساختار دانشگاهها

موفقیت ساختار جدید دانشگاهها به میزان چشمگیری به استقلال بخشهای مختلف، تعامل آنها با محیط بیرونی و برداشتن موانع اداری بستگی دارد و در این

میان، تعریف جایگاه سازمانی، تقویت و حمایت از متولیان ارتباط با صنعت در دانشگاهها از اهمیت بسیاری برخوردار است.

۳) حمایت صنعت از دانشگاهها

تا زمانی که انگیزه‌ای برای رقابت در سطح ملی و بین‌المللی در میان صنایع وجود نداشته باشد، میزان حمایت آنها از دانشگاهها افزایش نخواهد یافت. حمایت صنایع از دانشگاهها نوعی سرمایه‌گذاری است. اما اجرای این امر هم اکنون به دلایل مختلف از جمله عدم ثبات اقتصادی، تورم و نبود بسترهای مناسب برای رقابتهای سالم در سطح ملی و بین‌المللی ضعیف به نظر می‌رسد.

اما حمایت صنعت از دانشگاه علاوه بر سفارشیهای تحقیقاتی که در نهایت به نظام آموزشی و پژوهشی دانشگاه مدد می‌رساند، می‌تواند در قالب‌های زیر صورت پذیرد:

- ✓ حمایت‌های مالی از دانشجویان
- ✓ مشارکت در اداره امور دانشگاهها
- ✓ شناسایی استعدادها
- ✓ شناسایی نقاط قوت و ضعف برنامه‌های درسی
- ✓ همکاری متخصصان صنعت با بخش آموزش دانشگاه
- ✓ برگزاری همایشها و کارگاههای تخصصی مشترک
- ✓ دوره‌های کارآموزی
- ✓ تأسیس آزمایشگاهها در دانشگاه

۴) حمایت دولت

ایجاد ارتباط میان دانشگاه و صنعت و تدوین و اجرای سیاست‌هایی برای همکاری‌های اثربخش و معنی‌دار حایز اهمیت است. این همکاری‌ها موجبات افزایش توانایی‌های فنی، ارتقای منابع انسانی، جذب منابع مالی و نوآوری را فراهم می‌کند.

(۵) ایجاد اعتماد و اطمینان

همکاری میان دانشگاه و صنعت مستلزم اعتمادسازی و توجه به نیازها و ماهیت فعالیتهای این دو نهاد است. صنایع برای سوددهی تأسیس شده‌اند و به همکاری در محیطهای علمی‌ای علاقه‌مندند که بتوانند از توان تخصصی آنها اطمینان حاصل کنند. ایجاد اعتماد میان جامعه دانشگاهی و صنعت و مدّ نظر قرار دادن منافع هر یک از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است

(۶) برنامه‌ریزی

یکی از اصول مهم برنامه‌ریزی، ارزیابی محیط بیرونی و شناسایی فرصت‌ها و تهدیدهاست. برنامه‌ریزی با تمرکز بر اولویتهای می‌تواند دستاوردهای خوبی برای ارتقای کیفیت آموزش عالی و به خصوص ارتباط دانشگاه و صنعت به ارمغان آورد.

(۷) حق امتیاز و مالکیت معنوی

یکی از موانع موجود در ایجاد ارتباط دانشگاه و صنعت حق امتیاز و مالکیت معنوی است. البته، ابداع، اختراع و ثبت آن فقط مقدمه‌ای بر انتقال فناوری است. به هر حال، در حال حاضر قوانین مشخصی برای مالکیت معنوی و حق امتیاز وجود ندارد.

لزوم ارتباط میان صنعت و دانشگاه و پیوند صحیح و نظام‌مند بین این دو، امری لازم و غیرقابل انکار می‌باشد. از مزایای این ارتباط می‌توان به رفع بیکاری، هدف‌مند و جهت‌دار کردن پژوهش‌ها و تحقیقات علمی، به‌روز کردن تکنولوژی مورد استفاده صنعت، استفاده از ظرفیت بالای موجود در دانشگاه‌ها و... اشاره داشت. لذا در این جزوه به مروری بر بیانات و مطالبات رهبری و بررسی مقاله‌ای در این خصوص برای تدوین، تشریح و واکاوی نحوه‌ی برخورد با این نیاز پرداخته شده‌است.

آدرس: تهران، خیابان طالقانی، تقاطع مفتح، سازمان بسیج دانشجویی،

ساختمان شهید باقری

www.Jahadgaran.org

info@jahadgaran.org

۰۲۱۸۷۵۵۱۲۹۷

سامانه پیامکی: ۱۰۰۰۲۱۸۷۵۵۱۲۹۷

هسته‌ی نوادگان سوسیالیستی حرکت‌های جهانی
فرزندان شهید باقری - سبح دانشجو